

Inlägg vid Verdandis 130-årsjubileum

Bengt Lindroth:

" 'Kulturradikalism' är ju ett begrepp inte bara i Sverige, utan i hela Skandinavien. Men det tycks betyda olika saker. Här diskuterar vi det just nu, på svensk botten, som enbart ett politiskt fenomen, mot bakgrund av Verdandis traditioner på området. I Danmark har begreppet "kulturradikalism" i mina öron haft en annan klang. Det handlar inte främst om partipolitik, om socialdemokrati/arbetarrörelse kontra liberalism osv. Här har det istället rasat en kulturstrid ända sedan Georg Brandes dagar på 1800- och tidigt 1900-tal. Betoningen har legat på just *kultur*. Å ena sidan en kämpande kulturkonservatism som är aktiv än idag, t ex inom Dansk folkeparti, men inte bara där. Här värnas det om traditionell danskhet i borgerligt nationell anda. Å andra sidan de kulturradikala som ofta är konstnärliga, rabulistiska, kosmopolitiska politiskt radikala, t ex Poul Henningsen som var arkitekt (kommunist) och skrev revyer och yttrade sig om allt. Han var en portalfigur. Mycket har det handlat om storstaden Köpenhamn/Själland mot resten av Danmark. Jag intervjuade nyligen författaren Klaus Rifbjerg, 80 år, ett av kulturradikalismens starka namn. Han hade då strax innan i en artikel förklarat att "kulturradikalismen har förlorat på alla fronter". Vad han bl a menade var att de kulturradikala idag har svårt att pedagogiskt förklara för allmänheten varför t ex skattebetalarna skall bekosta konst och kultur som ibland går ut på att de själva och deras värderingar blir häcklade och sparkade där bak. Här har de konservativa vunnit. Förståelsen för de kulturradikalas uppgift har minskat.

Vore intressant att veta vad Olle Svenning anser om de här skillnaderna i uppfattning om vad kulturradikalism egentligen är, mot bakgrund av hans erkända kunskaper om Danmark.

Carl.Johan Kleberg:

Till de två stora män som präglade Verdandi vid sekelskiftet, Staaf och Branting, vill jag foga en viktig kvinna i vår historia nämligen Ellen Key, som Ronny Ambjörnsson i sin utomordentliga biografi kallar en europeisk intellektuell. Hon hade en liberal ideologisk botten men arbetade genom föreläsningar och debatt för det arbetande folk. Hon tillhör i hög grad den för liberalismen och arbetarrörelsen gemensamma tanketraditionen. Hon publicerade sig i vår småskriftserie. Hennes angrepp på skola och traditionellt familjeliv var utmaningar som satte spår i framtiden. Att på den tiden tala om barnets århundrade och vardagens skönhet är för mig sant verdandiska, radikala, breda grepp. Hon var oerhört beläst och aktiv i kulturdebatten. Jag saknar den typen av breda personligheter i dagens samhälle. Varför är det så?

"Sten Kaijser yttrade sig i två frågor, dels frågan om religionens roll, dels om den av Olof Kleberg nämnda frågan om ett eventuellt överhängande hot om en kraftig uppvärmning av jordens atmosfär.

I frågan om religionens roll anmälde Kaijser en avvikande uppfattning däri att han tolkar den under senare tid stora politiska aktiviteten hos religiösa samfund inte som ett styrkebesked utan som ett svaghetstecken. De känner sig helt enkelt hotade av att människor i stora delar av världen blivit bättre utbildade och därmed mindre benägna att följa religiösa påbud.

I klimatfrågan hävdade Kaijser att talet om ett stort och överhängande klimathot är kraftigt överdrivet. Eftersom kvällens diskussion i första hand gällde Verdandis eget tema, nämligen de för liberalismen och arbetarrörelsen gemensamma tankarna så gav Kaijser ingen närmare motivering för sin ståndpunkt i denna fråga.

Kaijser anmälde också att han under senare år blivit en stor optimist om människans framtid för de närmaste århundrade, varvid huvudskälet är att det förefaller som om även hotet om en ständig ohejdbar befolkningsökning förefaller vara överdrivet – något som Kaijser tolkar som att kvinnorna i världen håller på att kasta av sig ett mångtusenårigt mansförtryck. De accepterar inte längre att deras enda uppgift i livet är att föda söner. 20-hundratalet kommer att bli kvinnornas århundrade."

Elisabet Sandberg:

När vi ska fortsätta - för det tycker jag att vi ska - att diskutera "den för liberalismen och arbetarrörelsen gemensamma tanketraditionen", så tycker jag det är viktigt att inte tänka Socialdemokratiska partiet och Folkpartiet. Arbetarrörelsen är något annat än socialdemokratin. Tänk ABF! Och liberalismen är något helt annat än dagens folkparti, där jag tror att t ex de som vill värna om flyktingars rättigheter inte känner sig särskilt hemmastadda.

Kommentar [1]: --StartFragment-->

Kommentar [2]: <!--EndFragment-->

Håkan Holmberg:

Jag är politisk chefredaktör för Upsala Nya Tidning som, ju startades av ett antal medlemmar av föreningen Verdandi 1890. Själv gick jag med i föreningen hösten 1970 när jag började läsa i Uppsala, men hann bara gå på ett möte där man sålde ut gamla nummer av småskrifterna innan jag fick ett brev där det stod att föreningen hade lagts ned. Min äldste son som gjorde ett specialarbete i skolan i våras om det beryktade Bollhusmötet förstod att Verdandi var en av dem som hela tiden

stod på rätt sida och sade att han gärna skulle vilja vara med i en sådan förening.

Någon frågade nyss varför vi tycker att detta med den för liberalismen och arbetarrörelsen gemensamma idétraditionen är intressant. En del av svaret finns kanske i känslan hos ganska många att politik ändå måste handla om åsikter och värderingar (Moderaterna tycks ju till exempel ha gjort det till princip att varken ha ideologi eller bestämda åsikter i dag utan säger sig öppet enbart agera för att kunna sitta vid makten). Och när man talar om idéer och värderingar så måste man inse att det finns fler viktiga skiljelinjer än den som handlar om synen på ägande och vinster och att en del av företeelser som Verdandi ville bekämpa har dykt upp igen – och förmodligen aldrig kommer att försvinna helt.

Richard Murray:

1) Samarbetet mellan liberaler och socialdemokrater fortsatte inom kommunalpolitiken, långt efter att samarbetet hade brutits på riksplanet. T.ex. i Stockholm där det var s och fp i skön förening som rev gamla Klara, byggde T-bana, Hötorgshus, Kulturhus, köpte mark i förorterna och byggde förorter längs T-banegrenarna.

2) Som Olof Kleberg sade är tanken att staten och politik behövs i ett gott samhälle något som förenar liberaler och socialdemokrater. Därför tror jag att vi kommer att få uppleva en renässans för samverkan mellan s och fp i takt med att det kommer att bli allt mer uppenbart att vi måste vända utvecklingen att avveckla staten och istället stärka staten och politiken. Man kan se det nyss stundade valet i USA som ett val för eller mot staten – och staten vann! Tilltagande ojämlikhet, segregation, miljöfrågor, klimathot, flyktingströmmar och konfrontatoriska stormakter som Ryssland och Kina, makroekonomiska obalanser, organiserad kriminalitet m.m. kräver mer – inte mindre – politik.